

CIÈNCIA OBERTA: promoció, suport i avaluació

Octubre de 2023-abril de 2024

7 crèdits

La ciència oberta és un terme que engloba una multitud de pràctiques que, contemplades de manera integral, canvien la forma de fer recerca, amb l'objectiu que tot el cicle de la informació científica sigui més transparent, col·laboratiu i obert a la societat en el seu conjunt. Aquesta transformació és en bona part el resultat d'un moviment social impulsat pels diversos actors de la recerca, però que en els darrers anys ha pres forma en les polítiques de recerca i en les condicions de les convocatòries de finançament. Afecta molts aspectes que es poden analitzar en cinc grans àmbits: integritat de la recerca, dades FAIR, accés obert, mètriques i avaluació transparents, i ciència ciutadana.

Aquestes noves pràctiques defineixen un entorn nou en què calen nous perfils per acompanyar el personal investigador, i suposen haver de dissenyar nous procediments i organitzar les infraestructures necessàries. En general, l'actualització constant de les pràctiques de ciència oberta i del finançament de la recerca no només comporta que els investigadors coneguin i desenvolupin les seves competències vinculades, sinó que el personal de suport de les institucions de recerca tingui la capacitat adequada per poder assessorar-los.

A causa d'aquest escenari canviant, hi ha una demanda creixent de formació i d'actualització del personal implicat en el suport a la recerca a la qual aquest curs vol donar resposta. Aquesta formació s'adreça principalment a personal de biblioteques universitàries i de recerca, equips directius en centres universitaris i de recerca, o personal d'unitats de gestió en instituts, centres i infraestructures de recerca, que desenvolupen activitats vinculades amb l'avaluació, el suport a la recerca i la gestió del coneixement, i que volen millorar els seus coneixements, integrar l'experiència al seu lloc de treball i reflexionar sobre la seva adaptació a aquest entorn nou.

Objectius

En finalitzar el curs els assistents han de ser capaços de:

- Organitzar i impulsar l'actualització dels serveis de suport a la recerca de manera consistent amb les noves demandes de la ciència oberta.
- Atendre consultes del personal investigador relacionades amb la ciència oberta.
- Dissenyar campanyes d'informació i accions de formació en ciència oberta adreçades al personal investigador.
- Analitzar els requisits vinculats amb la ciència oberta en convocatòries competitives de recerca i en processos d'avaluació de la producció científica.
- Donar suport en la formulació i avaluació de polítiques institucionals de ciència oberta.

Programa

Unitat 1. Introducció: ciència, recerca científica i ciència oberta

- La Ciència oberta i el seu impacte en la recerca actual (conferència inaugural).
- Ciència oberta: antecedents i evolució del concepte, motivacions i components.
- El cicle de la recerca vist per un investigador.
- Ciència oberta: estratègies, fulls de ruta, polítiques i plans a nivell institucional, estatal i europeu.

Unitat 2. Integritat, transparència i replicabilitat de la ciència

- La recerca i innovació responsable (RRI). Concepte. Importància i relació amb la ciència oberta.
- Integritat de la recerca: aspectes ètics, legals i normatius. Codis de conducta. Bones pràctiques.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat d'Informació
i Mitjans Audiovisuals

- L'RRRI en les polítiques de recerca, informes i realitzacions institucionals. Codi europeu de conducta per a la integritat en la recerca-ALLEA. Exemples de bones pràctiques.
- Evolució dels models de l'avaluació d'experts (peer review). Fonaments i reptes de l'avaluació d'experts oberta.

Unitat 3. Gestió de dades de recerca d'acord amb els principis FAIR

- Tipologia i característiques de les dades de recerca.
- Dades obertes i principis FAIR.
- Planificació de la gestió de dades de recerca: els Plans de Gestió de Dades (DMP). Eines per elaborar DMP.
- Polítiques, estratègies i requeriments sobre la gestió de dades de recerca.
- Creació, reutilització i tractament de les dades. Emmagatzematge, organització, formats, anonimització i aspectes ètics.
- Publicació, difusió i preservació de les dades: repositoris de dades, característiques i tipologies. L'European Open Science Cloud (EOSC).

Unitat 4. Comunicació científica en un entorn d'accés obert

- Present i futur de la comunicació científica. L'accés obert i el seu impacte. Revistes i editorials predadores. Megajournals. Acords transformatius. Noves plataformes de publicació: Open Research Europe.
- Vies de publicació en accés obert. Diversitat de tipologies. Característiques. Complementarietat. Polítiques editorials en relació amb l'accés obert. Directoris: Sherpa Romeo.
- Revistes i monografies d'accés obert. Directoris DOAJ i DOAB. Plataforma OAPEN.
- Paradigma dels preprints. Transformació de la publicació acadèmica. Beneficis associats. Compatibilitat amb editorials.
- Interoperabilitat i infraestructures: àmbits nacional, internacional i disciplinari. Portals de revistes. Agregadors de continguts.

Unitat 5. Avaluació de la recerca en un entorn d'accés obert

- Situació actual. Finalitat de l'avaluació. Actors i polítiques. Avaluació quantitativa i avaluació qualitativa. Indicadors bibliomètrics.
- Declaracions i debats en curs: Declaració de San Francisco sobre l'avaluació de la recerca (DORA), Manifest de Leiden, The Metric Tide i Open Science Career Assessment Matrix (OS-CAM).
- Propostes i referents per a un canvi de model d'avaluació. Motius del canvi. Realitzacions internacionals: Norwegian Career Assessment Matrix (NOR-CAM), Strategy Evaluation Protocol de l'Associació d'Universitats dels Països Baixos (VSNU). Iniciatives en el context català i espanyol.

Unitat 6. Ciència amb i per a la societat: ciència ciutadana, recursos educatius oberts i moviment openGLAM

- Ciència ciutadana. Principis. Impacte social de la recerca. Contribucions de proveïment participatiu. Cocreació.
- Recursos educatius oberts. Característiques i confluència amb la ciència oberta. Llicències per compartir i reutilitzar. Fonts especialitzades. Iniciatives i exemples.
- Recursos OpenGLAM. Principis. Patrimoni cultural obert. Curadoria col·laborativa. Iniciatives i exemples.

Calendari i horaris

Del 18 d'octubre de 2023 al 17 d'abril de 2024. Les sessions presencials es fan els dimecres, de quatre a set de la tarda (amb un descans de mitja hora). A més, l'alumnat ha de fer treball dirigit i treball autònom en activitats planificades no presencials.

Preinscripció i matrícula

Preinscripció en línia: juliol de 2023. Places disponibles: 25
Preu del curs complet: 770 € (taxes administratives incloses)

Lloc d'impartició

Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals. Melcior de Palau, 140. 8014 Barcelona
<https://www.ub.edu/portal/web/informacio-mitjans-audiovisuals/presentacio-ciencia-oberta>

Per obtenir més informació acadèmica contacteu amb Àngel Borrego per correu electrònic (borrego@ub.edu). Per a informació sobre tràmits de preinscripció i matrícula, consulteu la Secretaria d'Estudiants i Docència de la Facultat (telèfon 93 403 57 70 i correu-e sed.informacio.audiovisuals@ub.edu).